ANALIZA SEKTORSKE IZLOŽENOST U DIJELU POSTUPANJA SA DEPOZITIMA NEREZIDENATA U BANKARSKOM SEKTORU

U okviru preventivnih aktivnosti u toku 2024.g., Centralna banka je kod 6 banaka koje posluju u Crnoj Gori, sprovela tematsku analizu upravljanja rizikom u dijelu nerezidentnih depozita u bankarskom sektoru.

Analizom adekvatnosti primjene mjera poznavanja i praćenja poslovanja nerezidentnih klijenata obuhvaćene su banke kod kojih je, na osnovu prikupljenih godišnjih statističkih podataka, ustanovljen veći rizik – u dijelu povećanog učešća nerezidentnih klijenata i transakcija u strukturi ostvarenog platnog prometa, kao i usljed značajnog porasta depozita klijenata nerezidenata.

U dijelu primjene zakonskih mjera poznavanja i praćenja poslovanja nerezidentnih klijenata, koje se odnose na prikupljanje potrebnih (KYC) podataka *prije uspostavljanja poslovnog* odnosa sa klijentima nerezidentima, kao i na praćenje i provjeru njihovih poslovnih aktivnosti, utvrđivanje porijekla sredstava i kontrolu transakcija prije izvršenja, Centralna banka je ocijenila da je kod većine banaka, čije je poslovanje analizirano, **potrebno poboljšanje**.

Kod većine banaka, čiji su mehanizmi analizirani, utvrđeno je da postoji potreba preduzimanja dodatnih aktivnosti kako bi se obezbjedilo adekvatno upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma u poslovanju sa nerezidentima. Ove banke su dužne da unaprijede postupak pribavljanja propisanih i potrebnih podataka prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentima koji su nerezidenti, te da unaprijede sistem kontrole njihovih transakcija, što podrazumijeva obavezu utvrđivanja jasnog porijekla sredstava u poslovanju takvih klijenata, a naročito onih koji su klasifikovani kao visokorizični i kod kojih su banke u obavezi da primijeni mjere produbljene provjere praćenja poslovanja (EDD mjere).

Kod nekih banaka su, pored nepravilnosti u dijelu primjene zakonskih mjera koje se odnose na prikupljanje potrebnih KYC podataka prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentima nerezidentima, utvrđene nepravilnosti i u dijelu provjere njihovih poslovnih aktivnosti, odnosno utvrđivanje porijekla sredstava i kontrole transakcija prije izvršenja. Na osnovu odabranog uzorka nerezidentnih klijenata i njihovih transakcija utvrđeno je da je, u pojedinim slučajevima, izostala analiza rizika vezana za mogućnosti zloupotrebe usluga banke u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma, kao i da su u postupku praćenja poslovnih odnosa sa nerezidentnim klijentima bankarski službenici primjenjivali nesolidne prakse. Kod ovih banaka je, dakle, u prethodnom periodu došlo do značajnog povećanja broja nerezidentnih klijenata, što je rezultiralo povećanjem rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u poređenju sa ostalim bankama.

Najveći broj utvrđenih nepravilnosti u postupku posredne tematske kontrole vezan je za utvrđivanje porijekla sredstava u poslovanju visokorizičnih klijenata nerezidenata, uprkos činjenici što se radi o visokorizičnim klijentima u vezi sa kojima su banke bile dužne da sprovode mjere produbljene provjere poslovnog odnosa i kontrole transakcija. Pored toga, Centralna banka je utvrdila da je bilo slučajeva u kojima nije sprovedena analiza složenih i neuobičajenih transakcija na računima klijenata nerezidenata, iako su postojali faktori povišenog rizika vezani za porijeklo klijenta ili njegovih sredstava, iznos transakcije ili način poslovanja – a u vezi kojih su izostale EDD mjere.

Zbog utvrđene sklonosti banaka, čije je poslovanje analizirano, ka preuzimanju rizika (tzv. risk apetit) u poslovanju (što uključuje visokorizične klijente), kao i na osnovu analize primjene zakonskih mjera poznavanja i praćenja poslovanja nerezidentnih klijenata, te praćenja i provjere njihovih poslovnih aktivnosti, utvrđivanje porijekla sredstava i kontrolu transakcija prije izvršenja, Centralna banka je ukazala

na potrebu da se unaprijede mehanizmi kontrole u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma koji su srazmjerni vrsti klijenata sa kojima posluju, odnosno kojima pružaju usluge otvaranja i vođenja transakcionih računa. Takođe je ukazano da su banke dužne da obezbijede kvalitetniju edukaciju zaposlenih, kako bi podigle nivo njihovog znanja o propisanim radnjama i mjerama koje se moraju sprovoditi prilikom uspostavljanja i tokom trajanja poslovnih odnosa sa nerezidentnim klijentima.